

Přilákali desítky nadšených návštěvníků

V židovské čtvrti lze vyslechnout mnoho poutavých příběhů, jejich počet se rozšiřuje.

■ Antonín Zvěřina

Domy s příběhy upoutaly pozornost mnoha návštěvníků Židovského města v Třebíči. Akci uspořádal spolek Žijeme v Židech, který se snaží do této památky UNESCO vnést život. To se povedlo i nyní.

V jednom z domů na nábřeží se stylovým krámkem se od Jany Široké dozvídáme příběh třeshňové babičky. Ten ukazuje na válečnou hospodárnost. Obyvatelé židovské čtvrti tuto vlastnost dokázali opravdu využít. Z ovocné dužniny si nadělali kompoty, marmelády, slupky naložili do sudů na kořalku a z jadyrek pálili jádrovici, nejluxusnější pálenku.

Na stěně v krámku visí obraz Arnošta Beneše, tatínka Zuzany Urbanové, poslední členky židovské komunity v Třebíči. Ten měl v Třebíči výrobu lihovin, k vidění je i zrestaurovaná reklamní tabule, kterou pro něj vytvořil jeho bratr malíř. Bratr Arnošta Beneše s malou Zuzanou na klíně i vyfotografoval, z fotografie přímo dýchá atmosféra doby, kdy byla vytvořena.

„Myslíme si, že tady byl kupecký krám, takže tady jsou originální láhve od lihovin. Ty mám zapůjčené,“ vypráví v krámku Široká. Připouští, že vzniká snaha vytvořit ve čtvrti muzeum předmětů a fotografií z doby, kdy byla oby-

PRŮVODKYNĚ Lenka Rymešová v krámku Jany Široké. Foto: Antonín Zvěřina

vaná původními obyvateli.

„Těch věcí není příliš mnoho. Vždy, když se koná nějaká taková akce jako dnes, tak se nám ozvou lidé, kteří tady bydleli. Nebo jejich rodiče. Tady to vlastně byla taková vesnice uprostřed města,“ uzavírá vyprávění Jana Široká.

Video o Třebíči

Zdeněk Kratochvíl prezentuje dům, kde sídlí Sokol Třebíč. V přízemí se promítá video o Třebíči, kde je součástí i židovská čtvrť. Obledčené má modré tričko s logem pořadatele, což symbolizuje příslušnost ke čtvrti.

V dalším domě si lidé mohou pře-

číst zákony, které židy omezovaly. Sňatek mohl uzavřít jen nejstarší potomek z rodiny, nesměli do lesů, nesměli vykonávat některá povolání. Proto v průchodu jednoho z domů pořadatelé připravili hru pro děti, která jim život této komunity zábavnou formou ukazovala.

„Je to dům bez příběhu, ale vlastně příběh všech,“ dozvídáme se od průvodkyně Lenky Rymešové. Pokračuje, že spolek Žijeme v Židech se rozrůstá a těší ji, že se na tuto akci přihlásilo zhruba patnáct žáků z Hotelové školy.

Má radost, že se spolkem mají zájem navázat spolupráci i další podobné organizace. Připomíná snahu uzavřít nábřeží dopravě a připravit tam rodinný den. Další akcí by měla být cestopisná přednáška a spolek chce zejména pilovat akce, které už připravil a počítá s nimi i do budoucna, což je i akce Domy s příběhy.

Pavel Gorka představuje dům v Blahoslavově ulici, který pochází z roku 1636. Nese jméno Nathan po jenom z obyvatel a příběh domu se dotýká i dívky Ráchel. Literárně jej upravil Milan Krčmář a namuloval třebíčský rodák herec Miloslav Mejzlík.

„Dům jsem koupil v roce 2019 a od té doby se uskutečňuje rekonstrukce. Získal dvě jeřabiny z Kraje Vysočina a reprezentoval Třebíč na výstavě UNESCO v Kutné hoře,“ vysvětluje Gorka.

Velice ho těší, že se dům dostane i na výstavu UNESCO v New Yorku. Do budoucna má v domku vzniknout ubytování, dolní apartmá s názvem Nathan, horní Ráchel. Bude mít kapacitu osm lůžek a vnitřní prostory zůstanou zachované v původní podobě.

Gorka říká, že měl štěstí na řemeslníky, kteří byli stejní nadšenci jako on. Štukatér Strnad domu dal kabát a na domě strávil několik roků. Majitel se na pracích také podílel a i kvůli tomu mu ještě více přirostl k srdci.

A jaký byl osud Nathana a Ráchel? Inu, příběh téměř stejný jako ten o Romeovi a Julii. Dotkl se jich takzvaný familiantský zákon vydaný císařem Karlem VI. v roce 1726. Podle něj židovskou rodinu mohl založit jen prvorozený syn.

Nathan a Ráchel ovšem zákon v 19. století porušili, Ráchel však nemohla bydlet se svým milovaným Nathanem. Zákon byl zrušen v roce 1848 a tak se snad tento příběh dočkal šťastného konce. Někdy v té době Nathan Grünberger nechal k domu přistavět druhé patro, snad jako dárek pro milovanou Ráchel.

Recept na okurky

A propó, myslíte si, že recept na znojemské okurky vznikl ve Znojmě nebo aspoň v okolí? Chyba lávky! O tom všem vypráví příběh domu poblíž Novodvorského mostu. Tento krásný renesanční dům stál dříve jako jediný v řadě křesťanských domů.

Původně byl před domem dřevěný most, který vedl z Třebíče směrem k zámku. Prvním židovským majitelem byl Abraham Nováček. Mezi jedny z posledních majitelů patřil židovský rod Felixových.

V důsledku náboženských nepokojů v 17. století se z Francie vystěhoval na Moravu. Rodina Felixových se v Třebíči věnovala lazebnictví a ranhojičství, někteří členové dokonce působili jako vojenští lékaři nebo chirurgové.

Salomon Felix se jako první z rodiny stal vinopalníkem. Jeho syn Moritz Felix vinopalnický podnik změnil na továrnu na likéry. Brzy založil podobný podnik ve Znojmě a jeho syn Friedrich Felix znojemskou továrnu přebudoval v roce 1868 se svým společníkem na jednu z prvních okurkáren pod jménem Löw a Felix. Na etiketě byl černý kocour Felix.

Jedním z potomků Friedricha byl Herbert Felix žijící mezi lety 1908 až 1973. Počátkem třicátých let minulého století studoval ve Vídni obchodnickou školu. Po ukončení studií odešel do Skandinávie prozkoumat tamní trh.

Znojemský podnik třebíčského podnikatele v té době prosperoval, ale mezinárodní situace se v Evropě zhoršovala. Proto Herbert v roce 1938 před Mnichovem opustil Československo.

Kromě pasu si vzal tři věci, československou vojenskou knížku, dopisy pro švédské firmy a dědův recept na výrobu nakládaných okurek, který v té době byl přísně střeženým tajemstvím.

Kocour Felix

Herbert se usadil ve Švédsku a vybudoval konzervářský závod Felix. Znojemské okurky zaplavily trh a brzy poptávka překročila kapacitu výroby. Během druhé světové války v roce 1943 Herbert vstoupil do československého vojska v Anglii. Před tím sepsal pro podřízené elaborát, jak vést podnik v době jeho nepřítomnosti.

V průběhu 60. let minulého století koncern Felix vybudoval několik závodů v západním Německu. Podnikatel československého původu za sebou zanechal prosperující podnik, který ještě před svou smrtí prodal finanční skupině, do které patří automobilka Volvo. Dnes už ovšem nikdo neví, jak se na etiketu okurek dostal černý kocour Felix. Recept na znojemské okurky tedy pochází z Třebíče.

STŘEDNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA GRAFICKÁ JIHLAVA

NABÍZÍME ČTYŘLETÉ STUDIUM ZAKONČENÉ
MATURITNÍ ZKOUŠKOU V OBORECH

85-41-M/05 Grafický design
— Grafický design
— Klasická umělecká tvorba

85-41-M/17 Multimediální tvorba
— Fotografická a filmová tvorba
— Animace a game art

DNY OTEVŘENÝCH DVEŘÍ

10. 1. 2025, 7. 2. 2025, 14. 3. 2025,
25. 4. 2025, 23. 5. 2025

Termín konání 1. kola přijímacího řízení
středa 19. 3. 2025 a čtvrtek 20. 3. 2025.

Přihlášky posílejte od 1. 2. 2025 do 20. 2. 2025.

Křížová 18
586 01 Jihlava
tel.: 567 310 355, 567 312 076
e-mail: susg@susg.cz

WWW.SUSG.CZ

